

Effekter av sprengstein på fisk

16.03.2022 Emelie Skogsberg

Norwegian Institute for Water Research

Statens vegvesen
Norwegian Public Roads
Administration

Norwegian University
of Life Sciences

Presentasjons oversikt

- Bakgrunn
- Overordnede mål
 - Delmål
- Sprengstein fra tunnel driving
- Fiskeforsøk

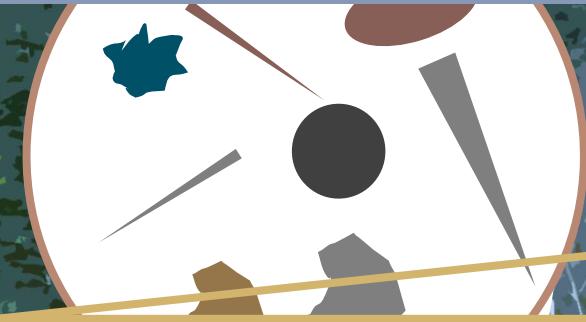
Bakgrunn

Bakgrunn

Bakgrunn

Løsning etter forureningsgrader til utløp fra konsekvenskalkning på Pv 351 (punkt) for Statens vegvesen Region vest

Syklusmodellen gir teknisk informasjon om hvilke viktige kriterier som er relevante for utløp fra punkt i et vannområde. Denne løsningen er et tillegg til denne tekniske informasjonen. Denne løsningen er ikke et teknisk dokument, men en oversikt over hvordan informasjonen kan benyttes i en rapportering om utløp fra punkt i et vannområde.

Dokumentet inneholder teknisk informasjon om hvilke viktige kriterier som er relevante for utløp fra punkt i et vannområde. Denne løsningen er ikke et teknisk dokument, men en oversikt over hvordan informasjonen kan benyttes i en rapportering om utløp fra punkt i et vannområde.

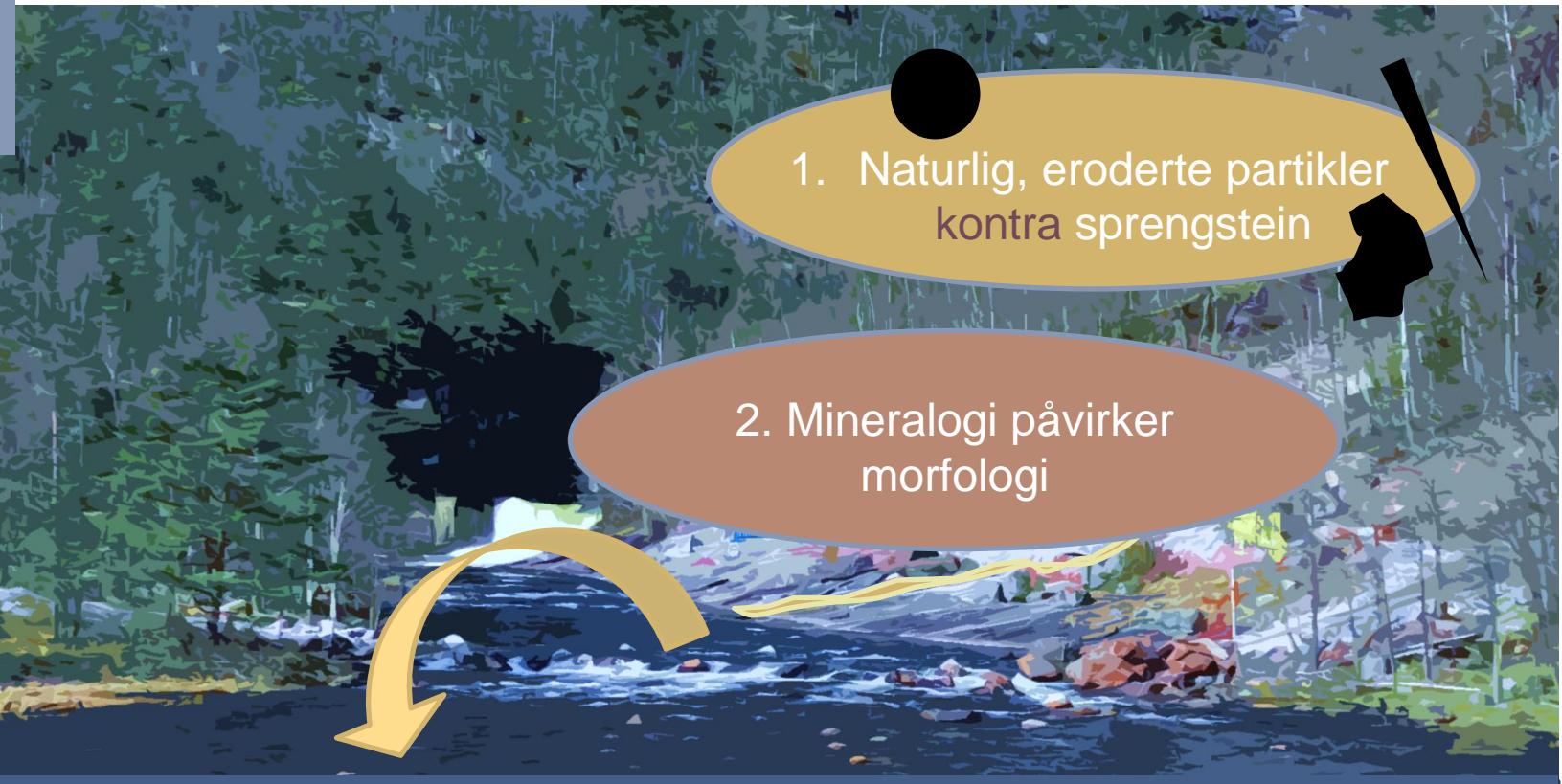

Parameter	Grenseverdi for STS i utløp	Grenseverdi for STS i recipient
Suspendert tørrstoff (STS)	400mg/l	100mg/l

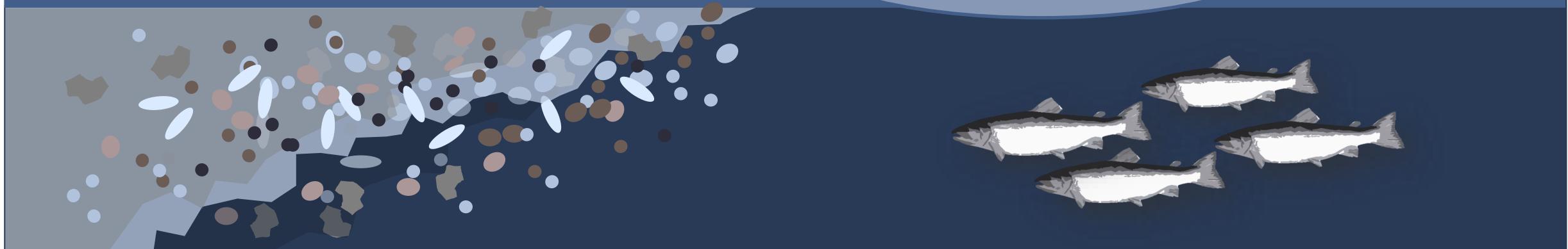
Bakgrunn

Bakgrunn

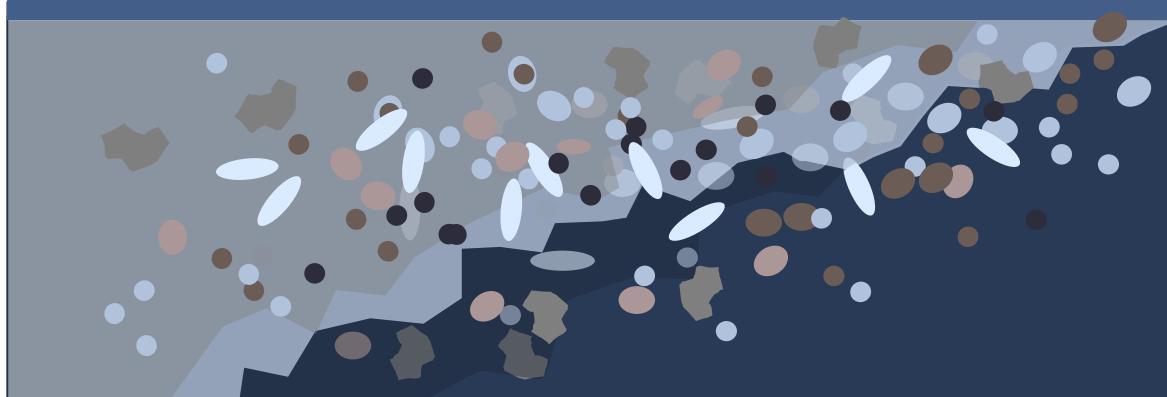
Bakgrunn

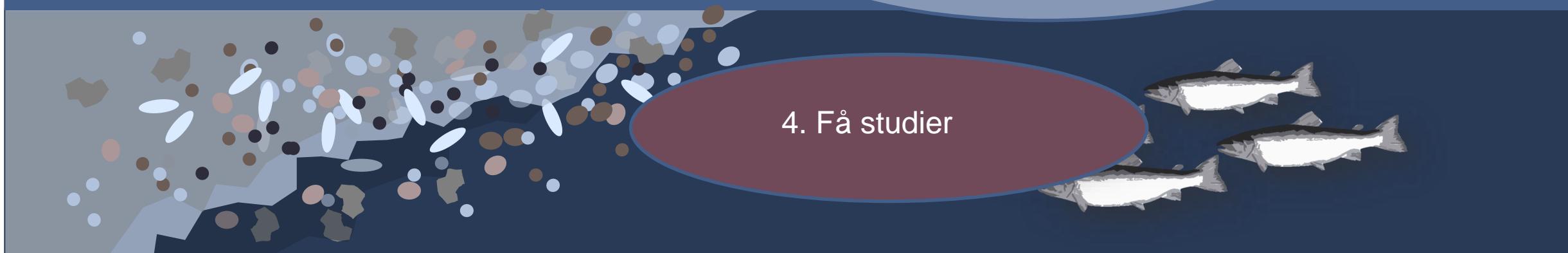
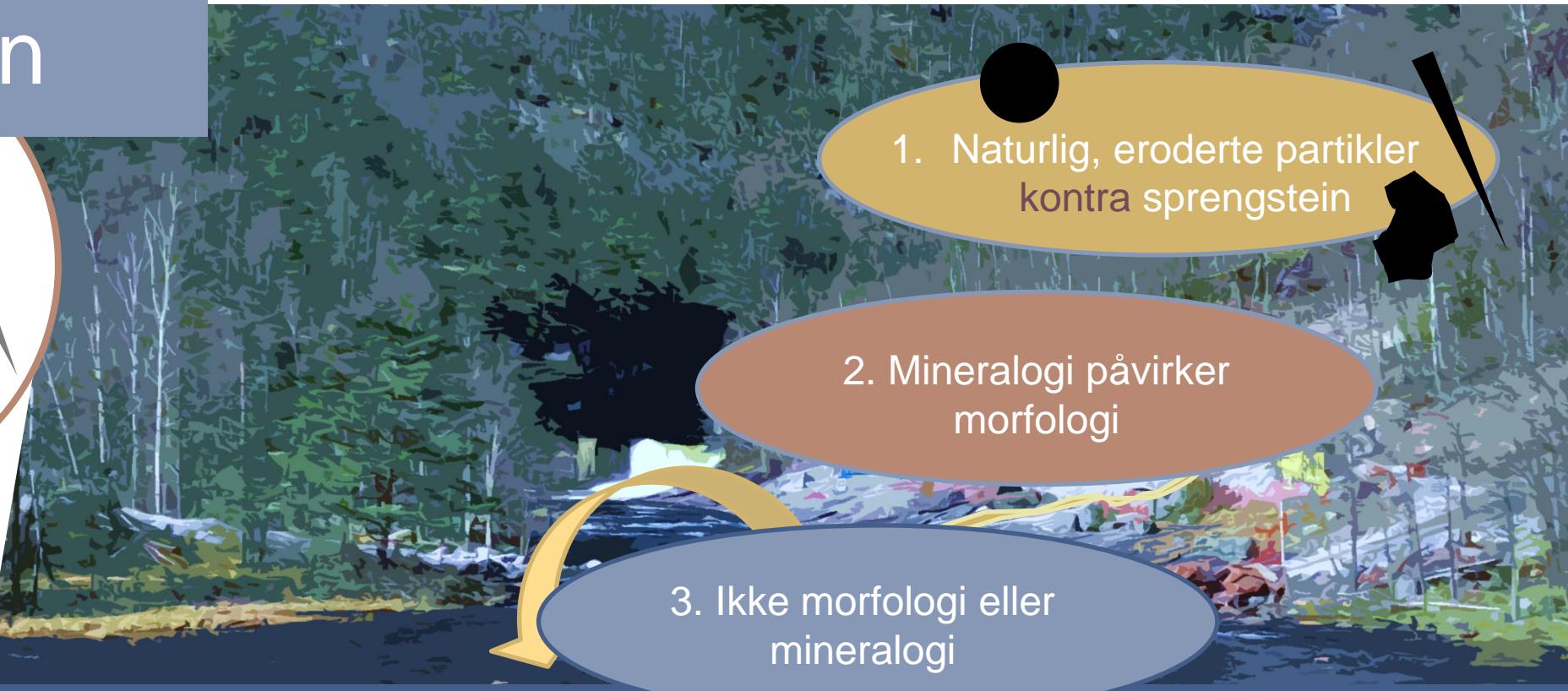
Bakgrunn

En partikkel er en liten del
av **hva som helst**

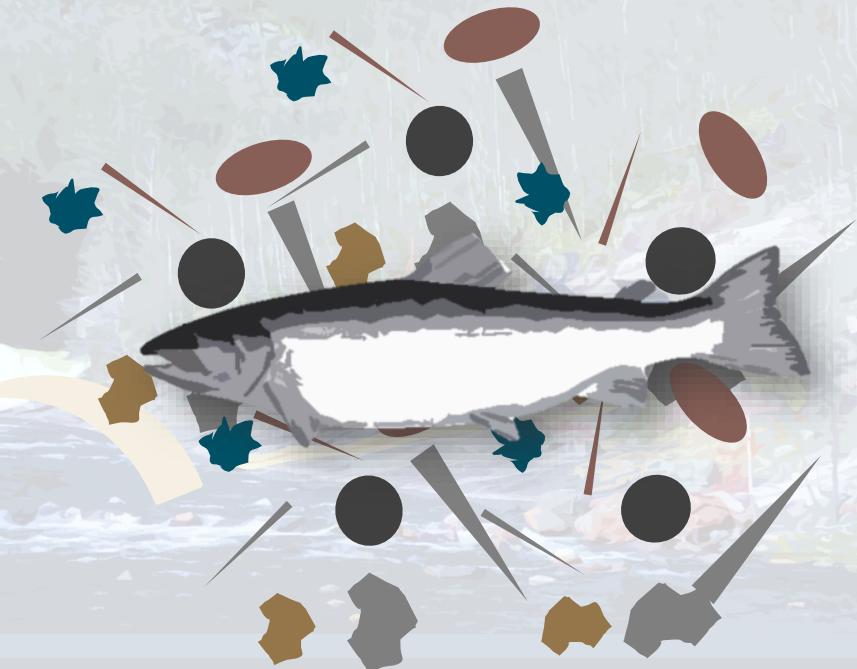

Bakgrunn

Overordnet mål

Effekter av sprengsteins
partikler fra vei- og
tunnelkonstruksjon i
akvatisk biota

Delmål

1

Morfologisk og geokjemisk karakterisering av sprengstein

2

Effekter av sprengstein i laks

3

Økologisk risikovurdering

Delmål

1

Morfologisk og geokjemisk karakterisering av sprengstein

2

Effekter av sprengstein i laks

3

Økologisk risikovurdering

Delmål I

Sprengstein

Verket
Årdal

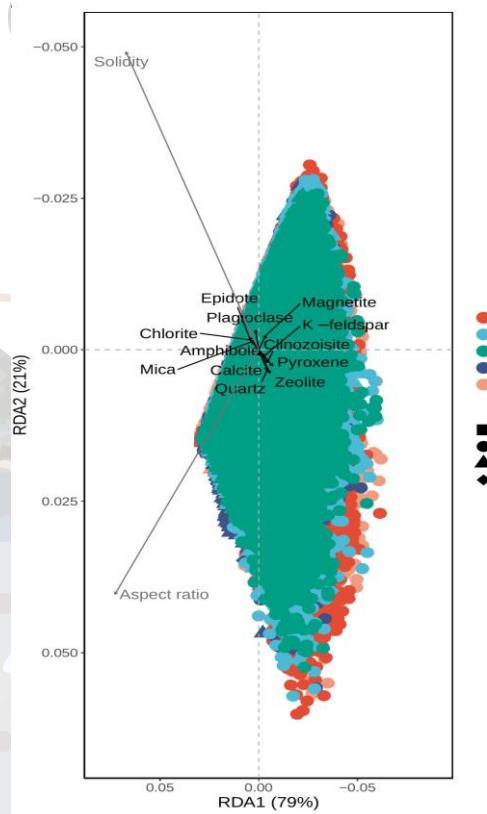
Mineralogi

Grunnstoffer

Morfologi og
størrelse

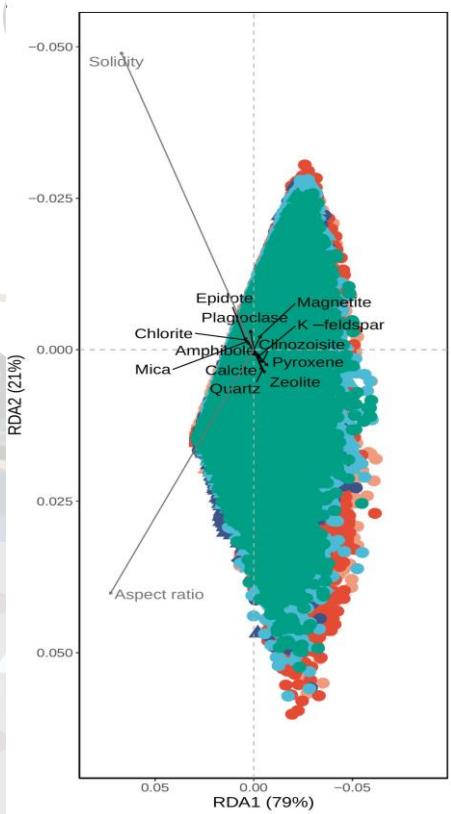
Delmål I

Påvirker mineralogi
morfologi til
sprengstein?

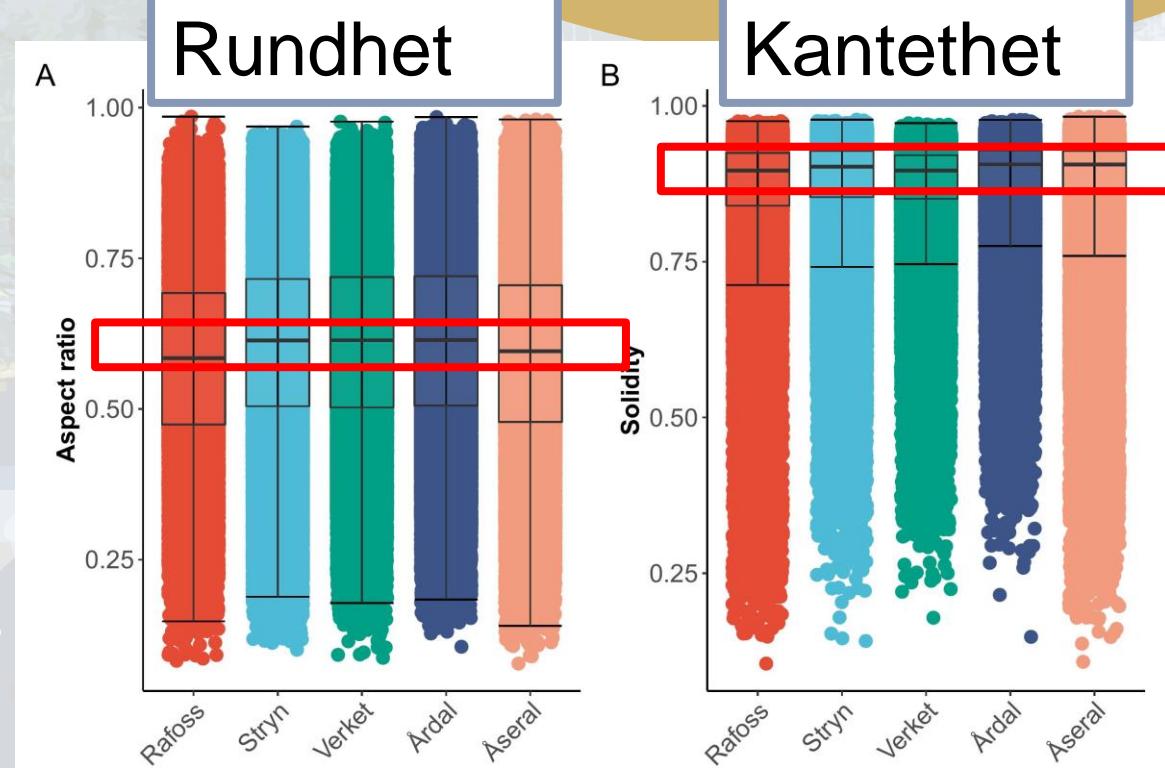

n=711 263

Delmål I

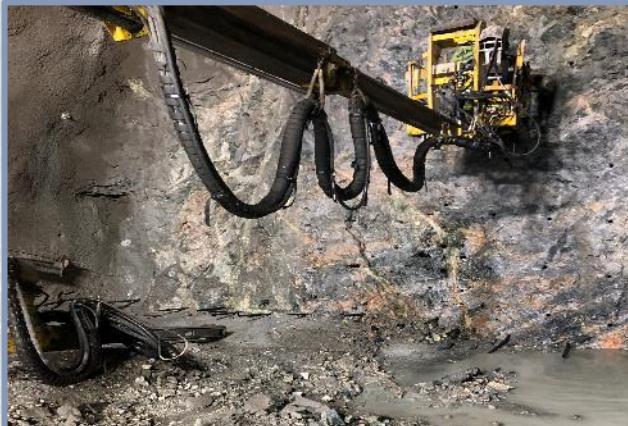
Påvirker mineralogi
morfologi til
sprengstein?

Delmål I

Morfologi og størrelse

Sprengstein

Stryn

Verket

Årdal

Åseral

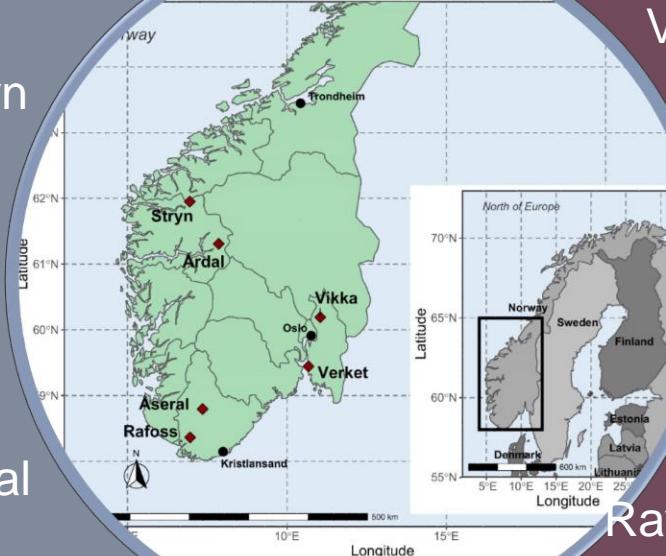
Rafoss

Vikka

Ravine-
bekken
oktober*

Ravine-
bekken
november*

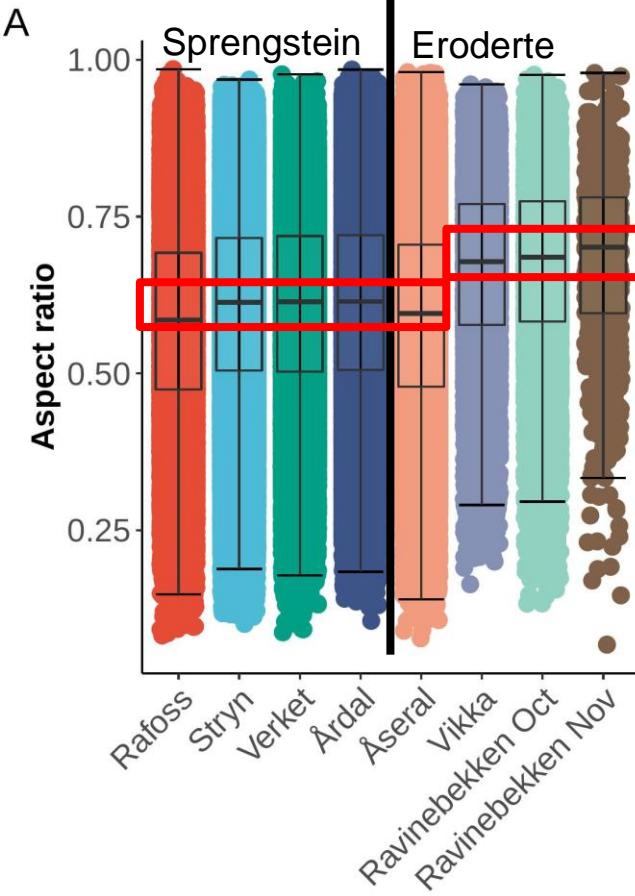
Naturlig eroderte
partikler

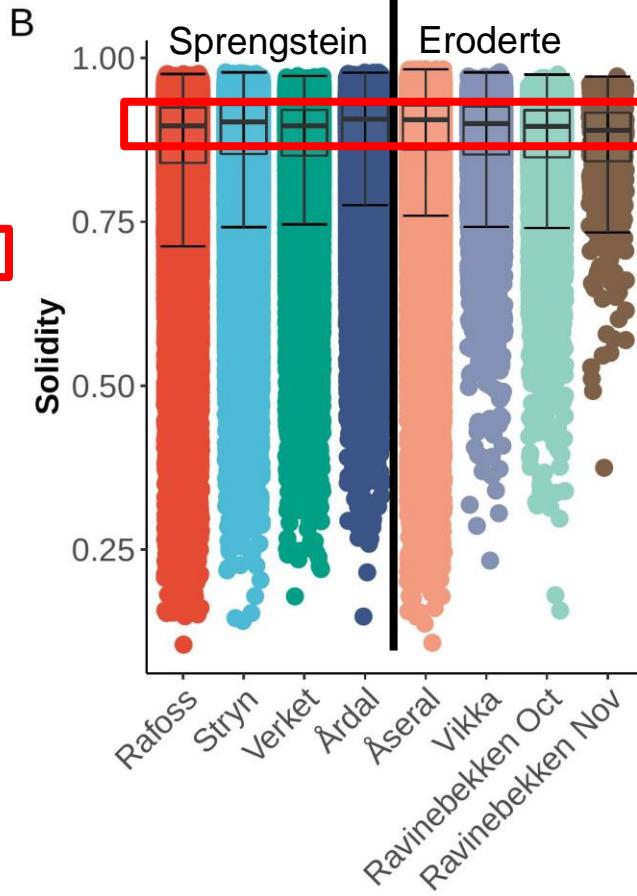
*Samlet inn av NVE

Delmål I

Rundhet

Kantethet

Er eroderte partikler
mer runde og mindre
kantete enn
sprengstein?

n=740 103

Delmål

1

Morfologisk og geokjemisk karakterisering av sprengstein

2

Effekter av sprengstein i laks

3

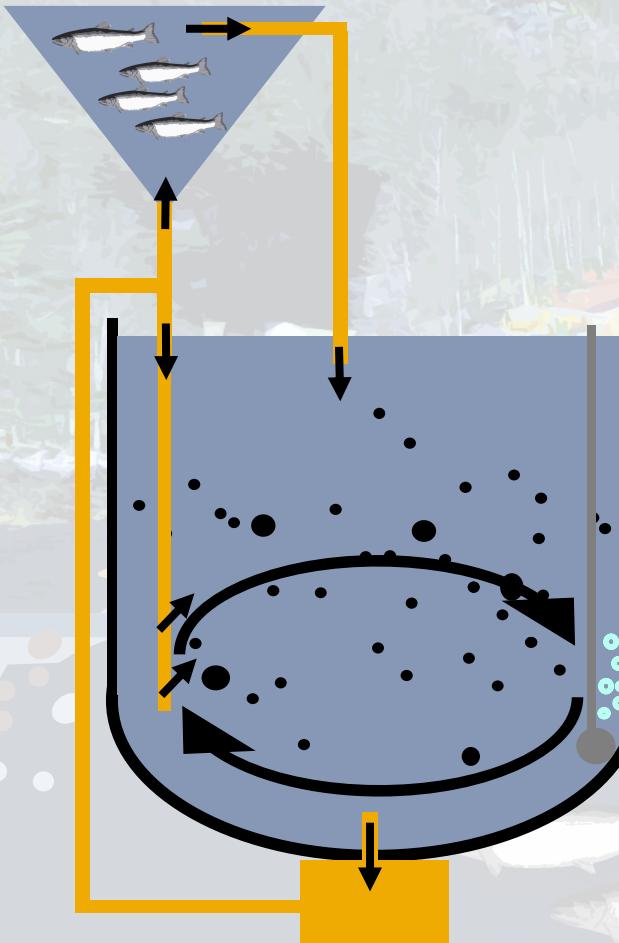
Økologisk risikovurdering

Delmål II

Verket & Rafoss

192h
Sublethal effekter
Juvenil Atlantisk laks (*Salmo salar*)
Partikkel størrelse 0.4-400µm (80% <63µm)

Delmål II

Verket

0 mg/L	100 mg/L	400 mg/L	800 mg/L	2000 mg/L	3500 mg/L	5000 mg/L
100% overlevelse 192h	100% dødlighet <48h	100% dødlighet <24h				

Delmål II

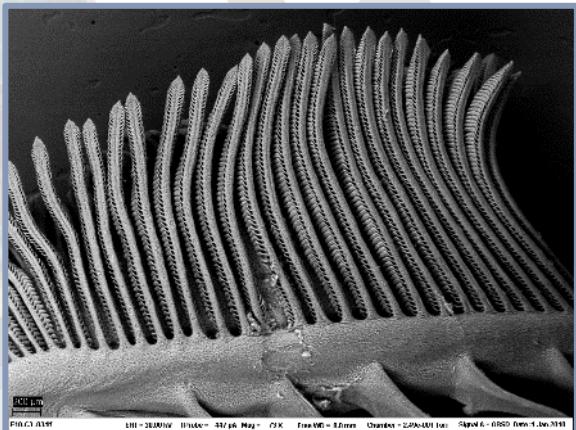
Verket						
0 mg/L	100 mg/L	400 mg/L	800 mg/L	2000 mg/L	3500 mg/L	5000 mg/L
100% overlevelse 192h	100% dødlighet <48h	100% dødlighet <24h				

Rafoss

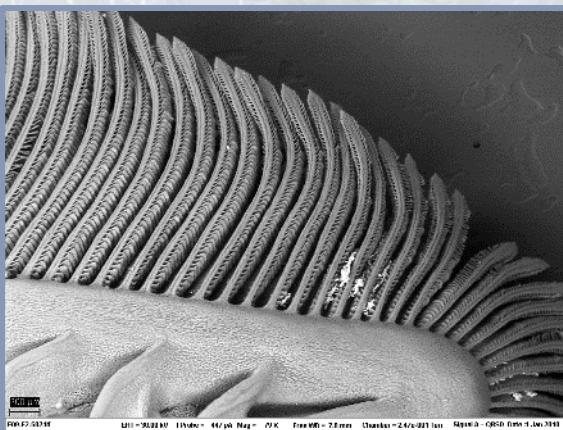
Delmål II

SEM

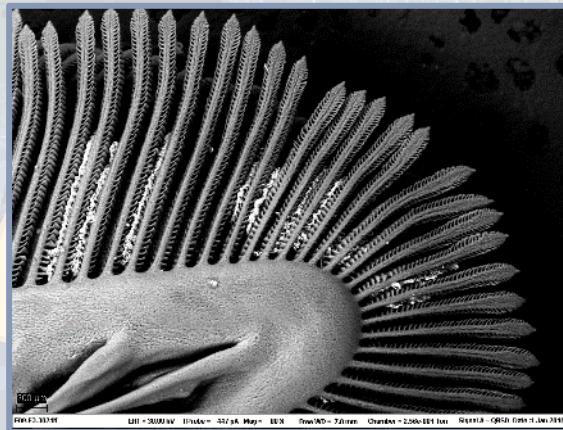
(Scanning electron
microscope)

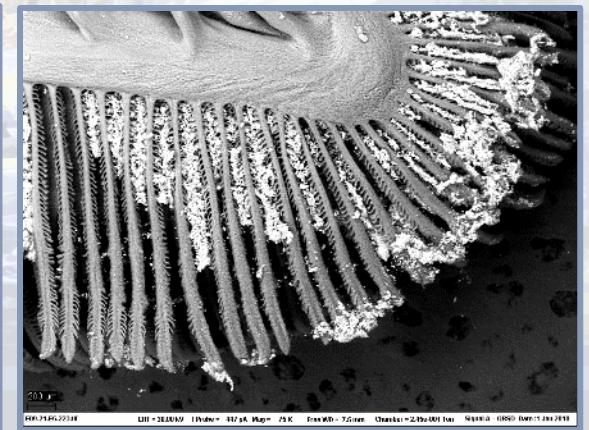
Kontroll

400mg/l

800mg/l

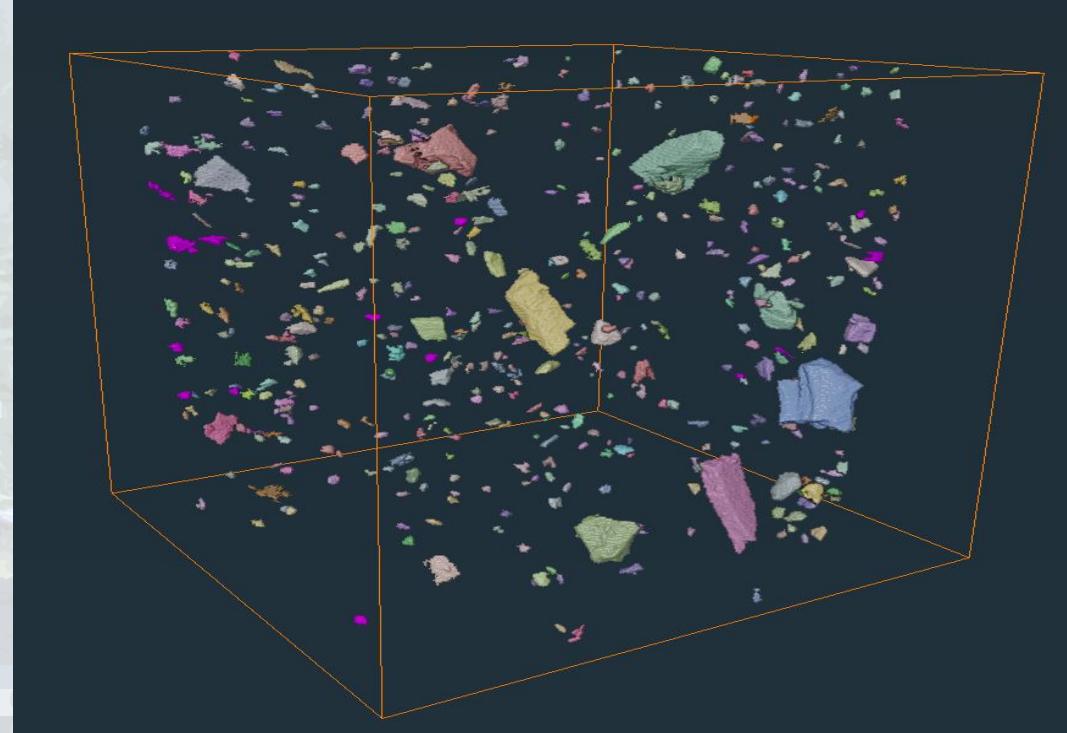
3500mg/l
etter 48h

Delmål II

μ CT

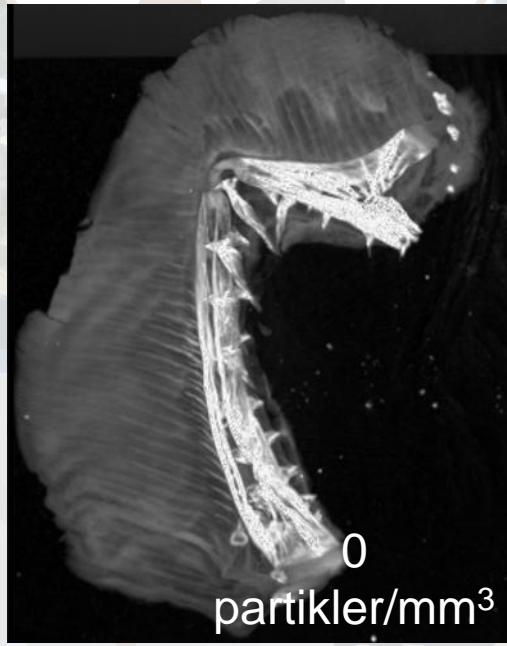
(X-ray micro-computed
tomography)

Studerer den tredimensjonale
naturen til geologiske og
biologiske material

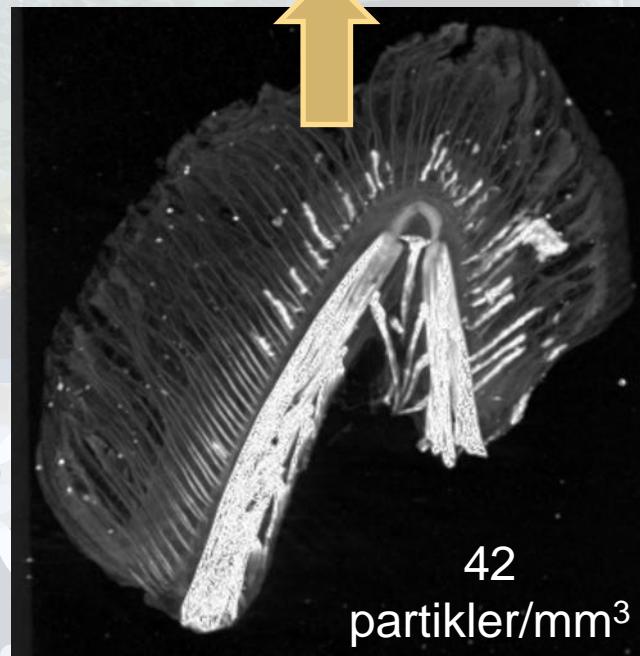
Delmål II

µCT

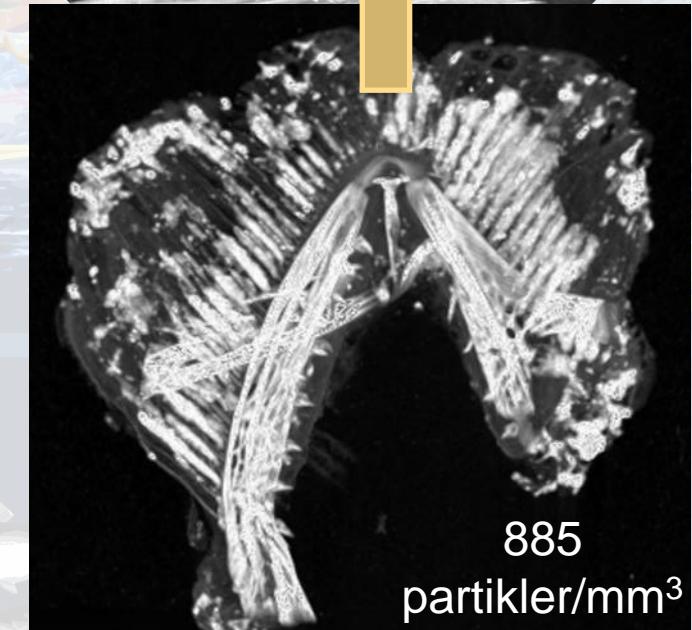
0
partikler/mm³

0 mg/L

1000 mg/L

42
partikler/mm³

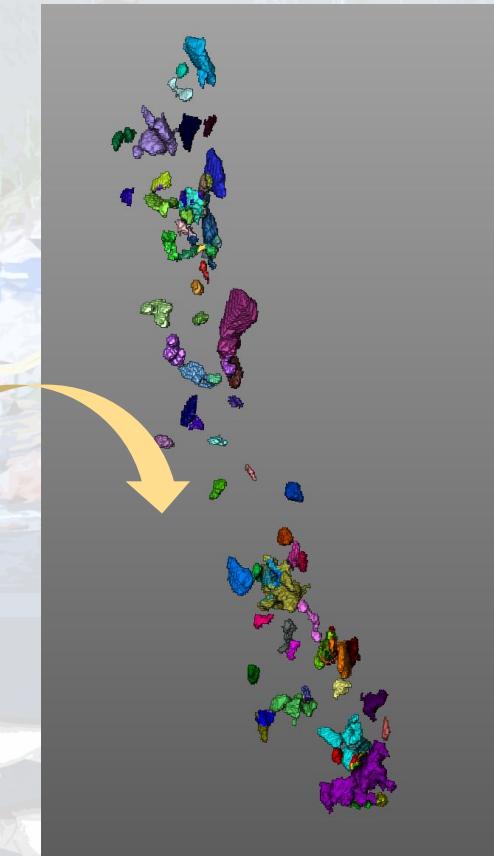
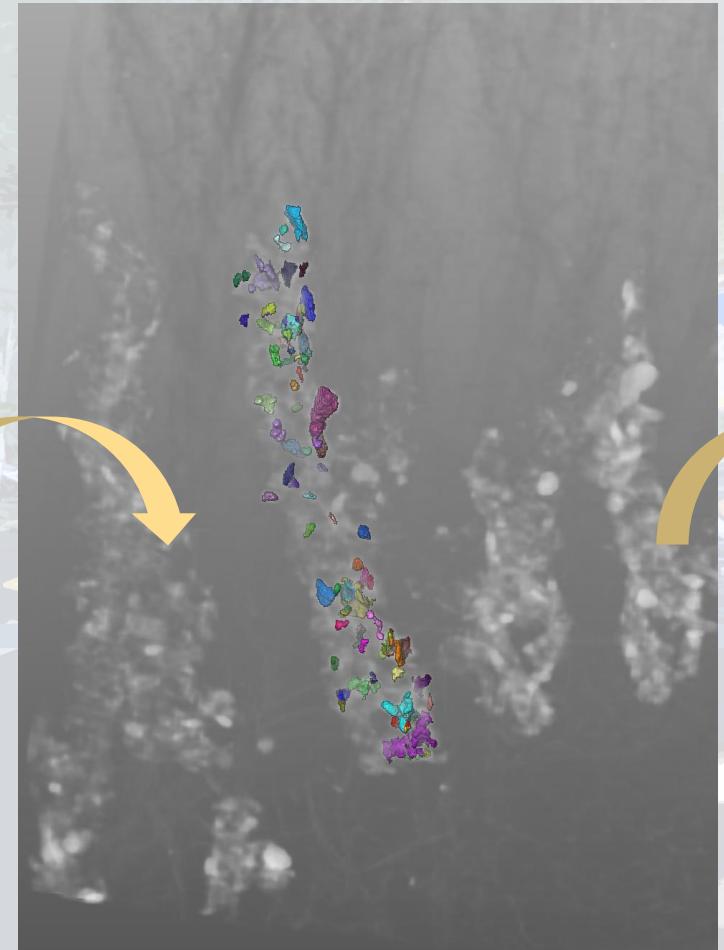
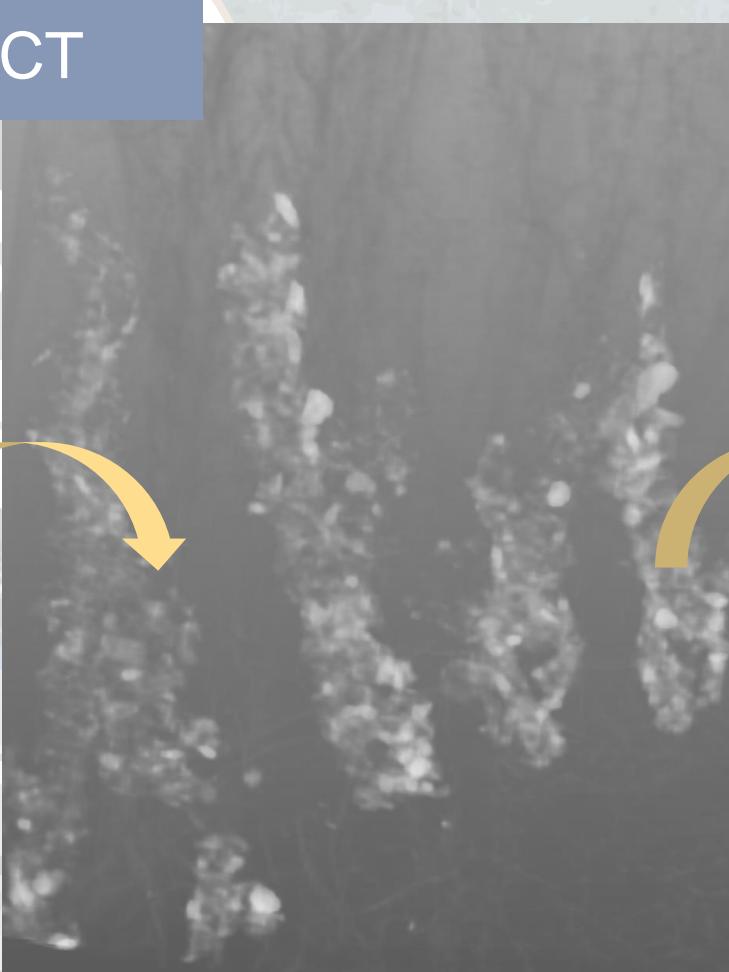
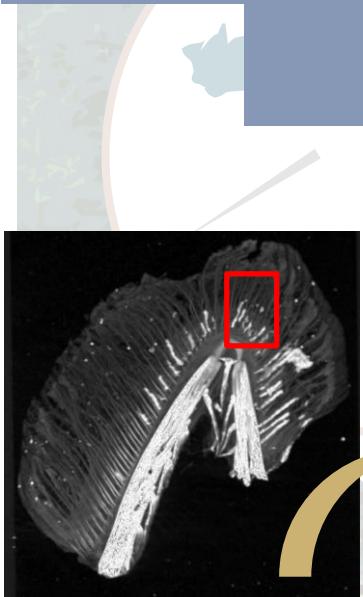

5000 mg/L

885
partikler/mm³

Delmål II

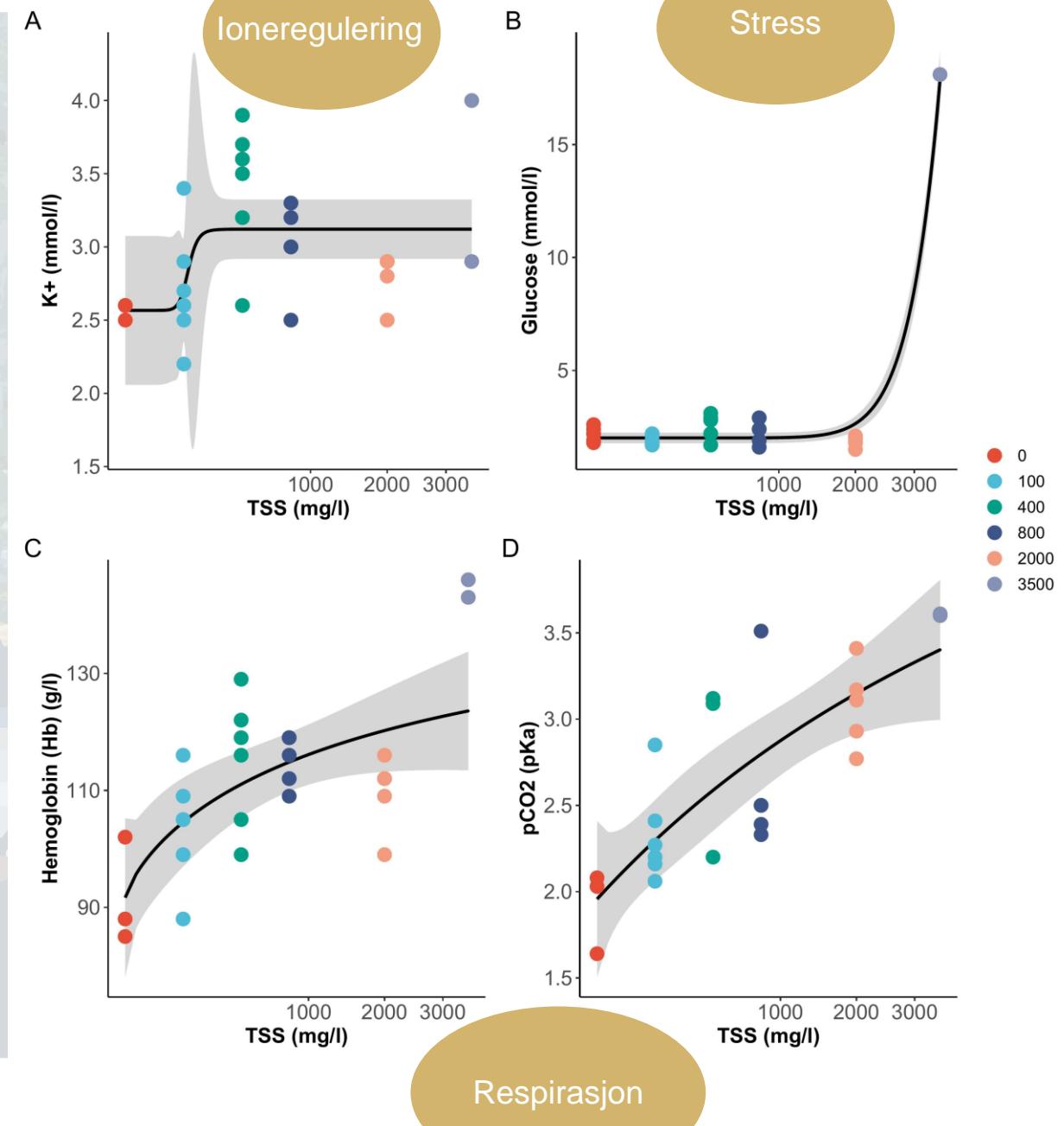
μ CT

μ CT bilder fra Jakub Jaroszewicz (Warszawa Teknologiske Universitet) og Ole Christian Lind (NMBU)

Delmål II

Verket

Takk for oppmerksomheten

Norwegian University
of Life Sciences

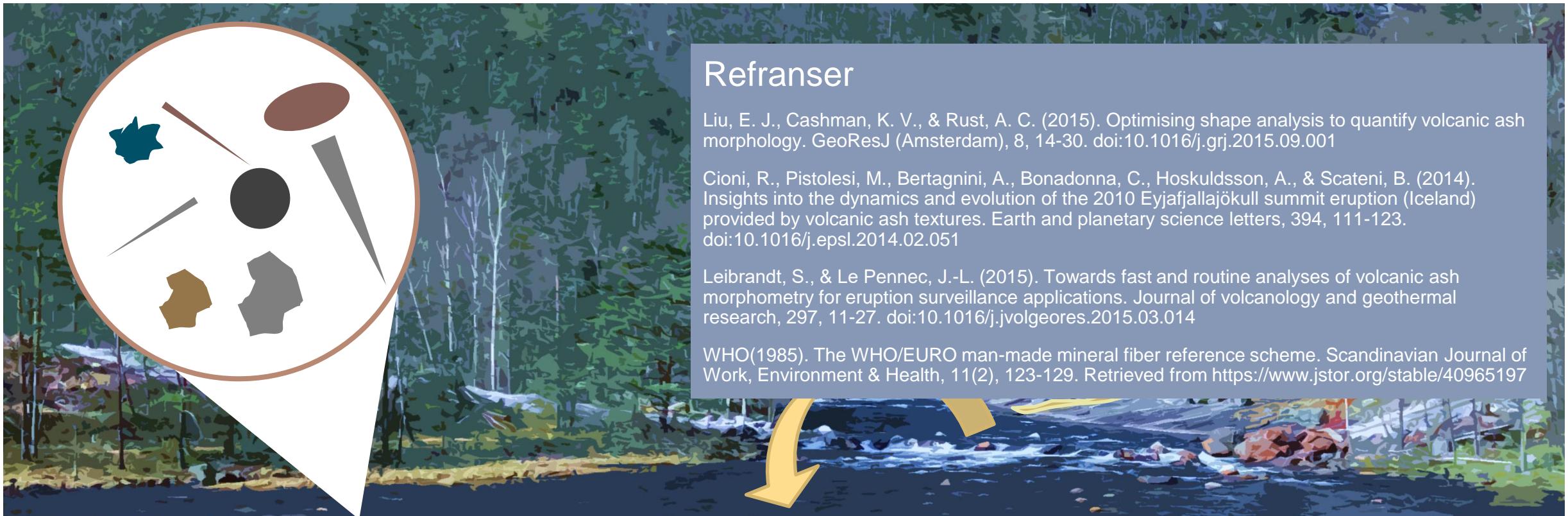
Norwegian Institute for Water Research

Takk til

- Veilederteam Sondre, Lene og Hans-Christian
- Medforfattere og kolleger ved NIVA og isotoplaboratoriet og fiskelaboratoriet ved NMBU
- Hans-Christian Teien for støtte og hjelp under fiskeforsøkene
- Disseksjonsteam: Aurora Hansen, Erica Maremonti, Estela Reinoso Maset, Hans-Christian Teien, Thea Oma og Yetneberk Ayalew Kassaye
- µCT-analyse av Jakub Jaroszewicz (Fakultet for materialvitenskap og ingeniørvitenskap, Warszawa teknologiske universitet) og Ole Christian Lind (NMBU)
- Innsamling og DIA-analyse av partikler fra Ravinebekken av Norges vassdrags- og energidirektorat.

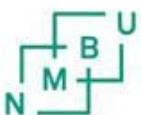
Refranser

Liu, E. J., Cashman, K. V., & Rust, A. C. (2015). Optimising shape analysis to quantify volcanic ash morphology. *GeoResJ* (Amsterdam), 8, 14-30. doi:10.1016/j.grj.2015.09.001

Cioni, R., Pistolesi, M., Bertagnini, A., Bonadonna, C., Hoskuldsson, A., & Scateni, B. (2014). Insights into the dynamics and evolution of the 2010 Eyjafjallajökull summit eruption (Iceland) provided by volcanic ash textures. *Earth and planetary science letters*, 394, 111-123. doi:10.1016/j.epsl.2014.02.051

Leibrandt, S., & Le Pennec, J.-L. (2015). Towards fast and routine analyses of volcanic ash morphometry for eruption surveillance applications. *Journal of volcanology and geothermal research*, 297, 11-27. doi:10.1016/j.jvolgeores.2015.03.014

WHO(1985). The WHO/EURO man-made mineral fiber reference scheme. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 11(2), 123-129. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/40965197>

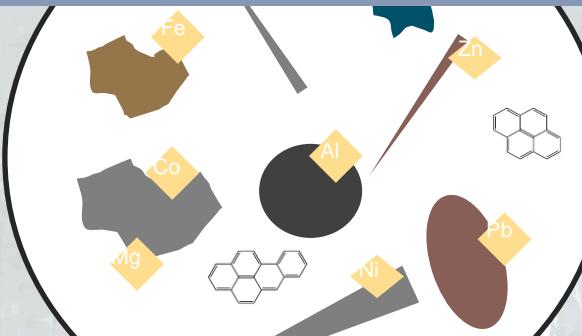
Norwegian University
of Life Sciences

Norwegian Institute for Water Research

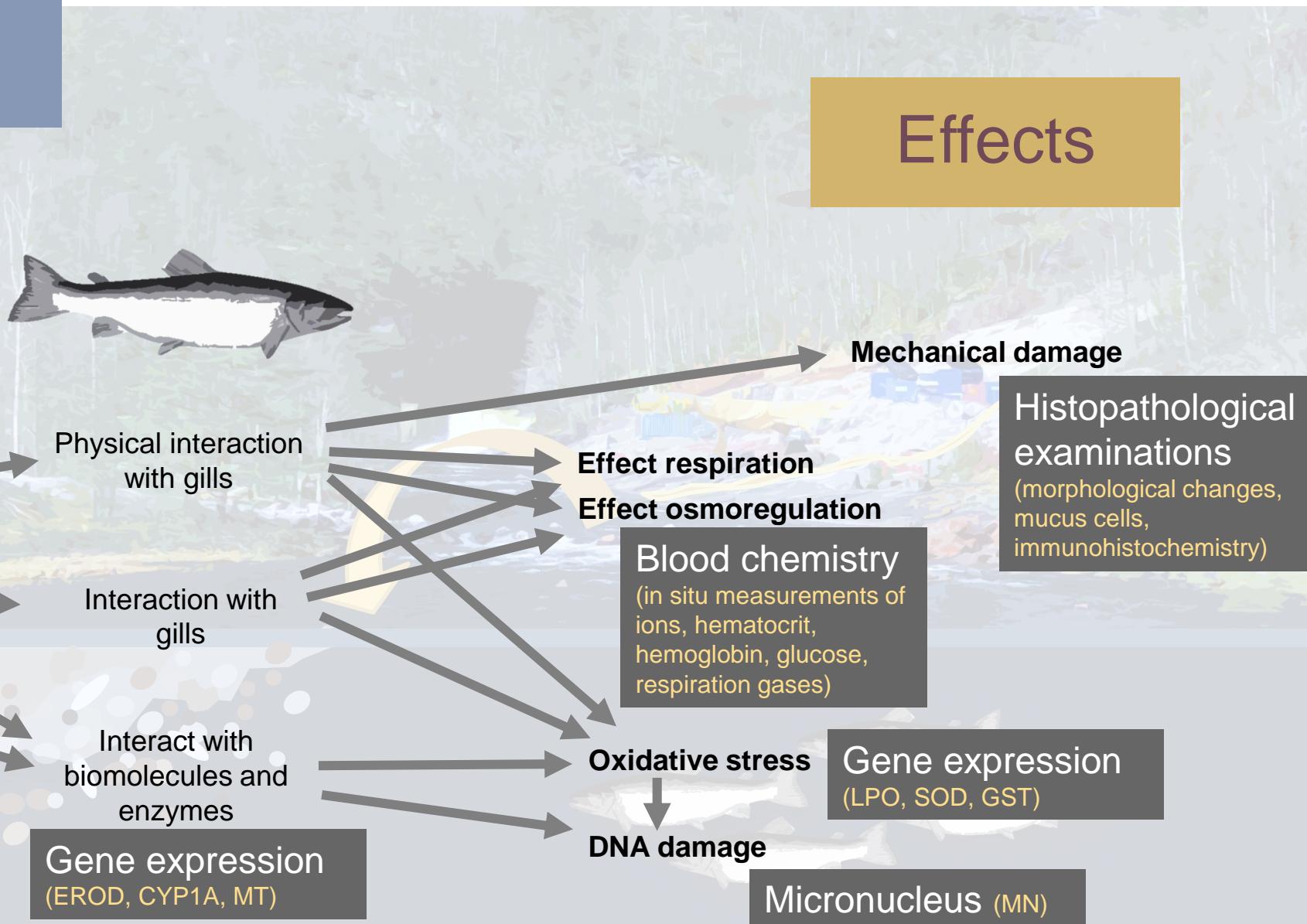

Experiments

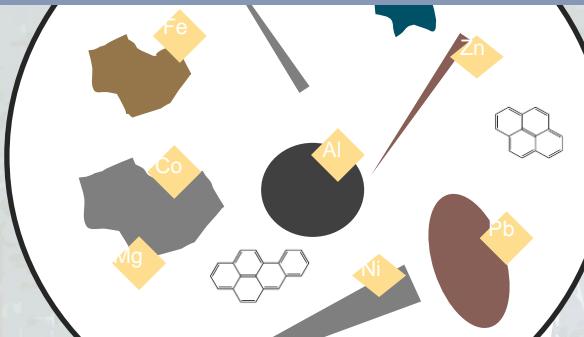
Contaminants

- **Particles** from blasting/drilling
- **Metals** leaching from the particles
- **Oil spills** from machinery

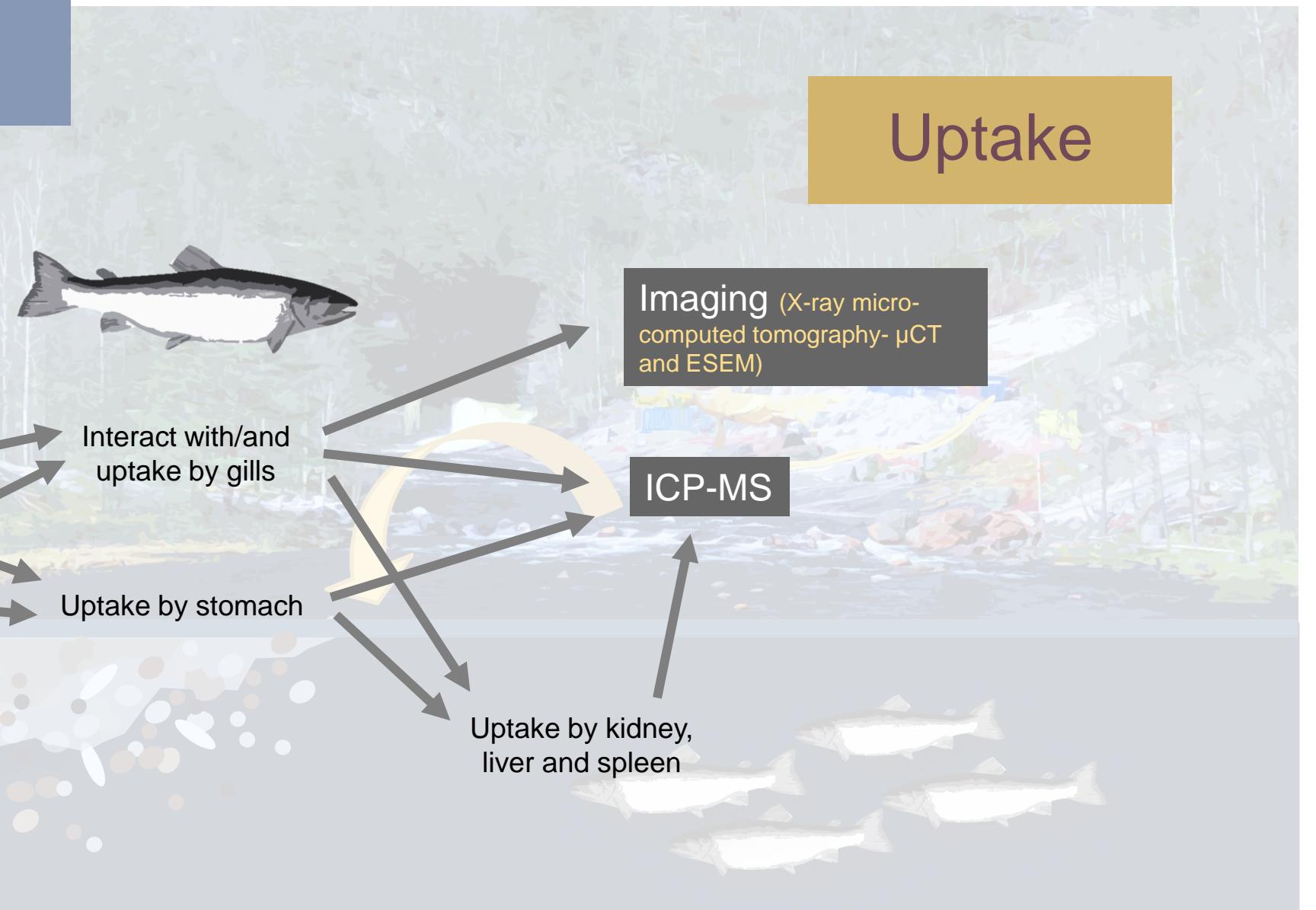
Effects

Experiments

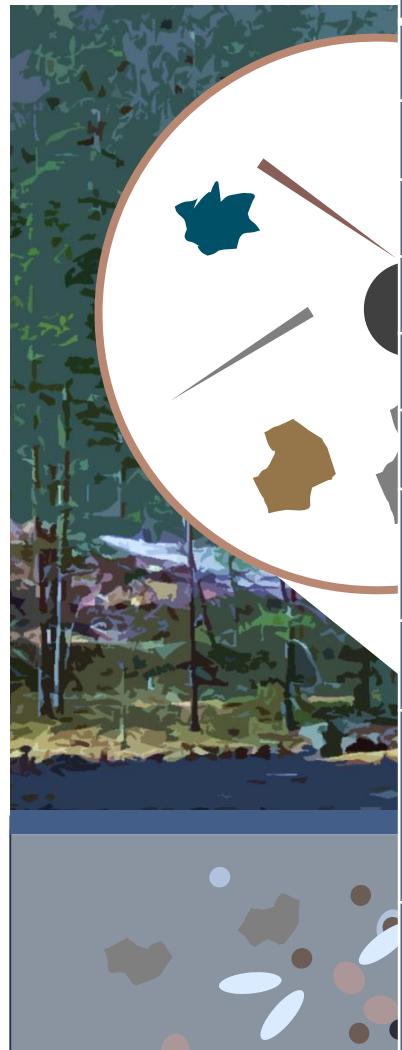

Contaminants

- **Particles** from blasting/drilling
- **Metals** leaching from the particles
- **Oil spills** from machinery

Uptake

Size measurement	Abbreviation	Definition			DIA vs SIA
Minimum Feret diameter	F_{min}	Shortest distance between two lines tangential to the particle outline			Same measurement
Maximum Feret diameter	F_{max}	Maximum distance between two parallel lines tangential to the particle outline			Same measurement
Area of the particle	A_p	Area of the pixels in the particle			Same measurement
Area of the convex hull	A_{ch}	Area of the pixels in the convex hull			Same measurement
Perimeter of the particle	P_p	Length of the outside boundary of the particle			Not measured in DIA
Perimeter of the convex hull	P_{ch}	Length of the outside boundary of the convex hull			Not measured in DIA
Diameter of the circle of equal projection area	D_{EQPC}	Diameter of the circle having the same area as the particle's projection			Same measurement
Shape parameters	Abbreviation	Formula	Sensitivity to	Refence	DIA vs SIA
Aspect ratio	AR	F_{min} / F_{max}	Form	(Liu et al., 2015) and references herein	Same calculation
Solidity	SLD	A_p / A_{ch}	Roughness (morphological roughness)	(Cioni et al., 2014 ; Leibrandt & Le Pennec, 2015 ; Liu et al., 2015)	Same calculation*
Convexity	CVX	P_{ch} / P_p	Surface texture (textural roughness)	(Leibrandt & Le Pennec, 2015 ; Liu et al., 2015)	Not calculated in DIA
Fibers		$\geq 3 F_{max} / F_{min} \exists$		(MMMF, 1985)	Same calculation

ICP-MS particle uptake

